

V. 9. Noc znechucení a úsvit poznání

VASIŠTHA pokračoval: Když král Džanaka vyslechl slova písně, byl velmi sklíčen. Rychle zamířil do paláce, poslal pryč všechny sloužící a vyhledal samotou své komnaty. Hluboce se trápil a přemýšlel.

DŽANAKA rozmýšlel: Ach, běda, bezmocně se točím v kole světského neštěstí. Co znamená lidský život oproti věčnosti? A přesto jsem si k němu vypěstoval lásku. Hanba mé mysli. Co znamená panování a vláda, třebas trvajících celý život? A já hlupák myslel, že bez toho všeho nemohu být. Můj život je jen nepatrný okamžik, zatímco věčnost sahá daleko před něj i za něj. Co mám dělat?

Kdo je ten kouzelník, který tu rozprostřel iluzi zvanou svět a zcela mě pomátl? Jak to, že jsem byl tak oklamán? Poznal jsem, že to, co je blízko, či to, co je daleko, je jen v mé mysli, a proto se vzdávám porozumění vnějších objektů. Poznal jsem, že všechna činnost ve světě vede jen k nekonečnému utrpení. Jak bych tedy mohl doufat ve štěstí? Den za dnem, měsíc za měsícem, rok za rokem, okamžik za okamžikem vidím, jak štěstí, jež ke mně přichází, s sebou nese i utrpení. Utrpení ke mně přichází znovu a znovu!

Všechno, co zde vidíme a prožíváme, je předmětem změny a zániku. V tomto světě neexistuje nic, na co by se mohl moudrý člověk spolehnout. Kdo je dnes vysoce uznáván, bude zítra potupen. Hloupá myslí, čemu lze v tomto světě věřit?

Ach, běda, jsem bez provazu, přesto připoután, jsem bez nečistoty, přesto pošpiněn, a jsem padlý, přestože zůstávám na vrcholu. Ó mé Já, jaká to záhada! Jako je věčně zářící Slunce náhle zakryto plujícími mraky, vidím, jak ke mně záhadně připlula tato podivná iluze. Kdo jsou všichni přátelé a příbuzní? Čím je veškeré potěšení? Malé dítě se cítí vyděšeno, vidí-li duchy, a já se cítím zmaten vymyšlenými příbuznými, na nichž lpím a kteří mě jako provazy poutají ke stáří a smrti. Ať tito příbuzní zůstanou či odejdou, nic to pro mě neznamena. Významné události i velcí lidé přišli a zase odešli a zanechali za sebou jen vzpomínky. Na co se člověk může spolehnout? I bohové, včetně trojice bohů Brahmá, Višnu a Šiva, již milionkrát přišli a zase odešli. Co je v tomto vesmíru stálé? K této noční můře známé jako projevený svět poutá jedince jen planá naděje. Ach, jaký to žalostný stav!

DŽANAKA pokračoval: Jsem jako nevědomý hlupák oklamáný skřetem ega, pocitu jáství, a vytvářející falešnou představu „jsem takový a takový“. Velmi dobře vím, že Čas svými nohama rozdupal bezpočet bohů, a přesto stále chovám lásku k životu. Dny a noci jsem strávil planým toužením místo toho, abych zakoušel blaženost neomezeného Vědomí. Od jednoho trápení přecházím k druhému, ještě většímu, ale nezaujatost v sobě nenalézám.

Co mohu považovat za skvělé a žádoucí, když vidím, že ať už člověk dosáhne na tomto světě čehokoli, vždy všechno pomine a zbude jen trápení? Den za dnem žije člověk na tomto světě v hříchu a násilí a den za dnem zakouší stále větší utrpení. Dětství je promarněno v nevědomosti, mládí je promarněno v honbě za potěšením a zbytek života je věnován starostem o rodinu. Čeho může hlupák v takovém životě dosáhnout?

I když člověk vykoná velké náboženské rituály, může přijít nanejvýš do nebe. A co je nebe? Je na zemi či na onom světě? Existuje někde místo nedotčené utrpením? Utrpení přináší štěstí a štěstí si nese na svých ramenou neštěstí! Každá skulinka v zemi je zaplněna mrtvolami bytostí, proto země vypadá tak pevně.

Ve vesmíru jsou bytosti, jimž mrknutí oka trvá celou epochu. Co je v porovnání s tím můj život? Objekty světa se jeví jako nádherné a trvalé, ale nesou s sebou nekonečné strachy a obavy. Úspěch je ve skutečnosti nepřízní osudu a neúspěch může být žádoucí díky tomu, jaký dopad má na mysl. Mysl je semínkem iluze projeveného světa a dává vzniknout falešným pocitům „já“ a „moje“.

Tak jako se zdá, že kokos padající ze stromu shodila vrána, která na strom v tomtéž okamžiku náhodou usedla, tak ve světě, který se jeví jako stvořený, vytvoří nevědomost falešné pocity „to bych měl mít“ a „toho bych se měl vzdát“. Je lepší trávit svůj čas v odloučení či v pekle než žít v takovém projeveném světě.

Semínkem projeveného světa je úmysl či záměr. Zbavím se tedy všech záměrů. Prožil jsem už všechno možné, radoval jsem se i trpěl a teď s tím skoncuji. Přestanu se již trápit. Probudil jsem se. Zničím zlodějku mysl, která mi ukradla moudrost. Byl jsem důkladně poučen mudrci, budu tedy hledat poznání Já.